

ARTVİN

Hava Kalitesi ve İklim Değişikliği

İlde yapılan değerlendirmelere göre hava kirliliğine neden olan en önemli faktörler; evsel ısınma kaynaklı emisyonlar, plansız kentleşme, trafikten kaynaklı emisyonlardır.

Artvin İli nemli-yarı nemli, kışları serin, yazları ılık, su noksanı yaz mevsiminde ve orta derecede, deniz tesirine yakın bir iklime sahiptir. İl bazında sıcaklık; 10–14°C arasında, yağış miktarı da 250–2.650 mm. arasındadır. Ortalama 700mm civarındadır.

İlde doğal gaz bulunmamakta, ısınma amaçlı olarak katı yakıt kullanılmakta olup, hava kirliliği en çok kış aylarında gözlenmektedir.

İlimiz merkezinde 1 adet Hava Kalitesi İzleme İstasyonu bulunmakta olup, her saat başı PM (partiküler madde) ve SO₂ ölçümü yapılmaktadır.2012 yılı aylık ortalama kirletici konsantrasyonları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Çizelge – İlde 2012 yılında hava kirletici gazların ortalama konsantrasyonları.

	SO ₂ (µg/m ³)	TOZ (µg/m ³)	CO	NO	NO ₂	NO _x	OZON
Ocak	8	31	-	-	-	-	-
Şubat	7	25	-	-	-	-	-
Mart	-	-	-	-	-	-	-
Nisan	2	28	-	-	-	-	-
Mayıs	1	25	-	-	-	-	-
Haziran	2	26	-	-	-	-	-
Temmuz	2	26	-	-	-	-	-
Ağustos	2	22	-	-	-	-	-
Eylül	1	26	-	-	-	-	-
Ekim	1	27	-	-	-	-	-
Kasım	2	36	-	-	-	-	-
Aralık	5	28	-	-	-	-	-

Su Kaynakları ve Kalitesi

Artvin ilinin toplam su potansiyeli 6.824 hm³/yıl' dır. 6.799 hm³/yıl (Çoruh Nehri 5.969 hm³/yıl, Kapistre Deresi 329 hm³/yıl, diğerleri 501 hm³/yıl) yerüstü, 25 hm³/yıl yeraltı suyunu oluşturmaktadır.

İlde su kaynaklarının kalitesinin bozulmasının nedenleri arasında en önemlileri kentleşmenin denetimsiz ve düzensiz olması, tarımsal kaynaklı faaliyetlerdir. Kentsel kanalizasyon sularının arıtılmadan yüzey sularına deşarj edilmeleri, kanalizasyon sistemlerinden ve açıktaki katı atık vahşi depolama alanlarından kaynaklanan sızıntıların yeraltı sularını kirletmesi, tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan zirai mücadele ilaçlarının ve gübrelerin aşırı ve bilinçsiz kullanımının özellikle akarsulardaki su kirliliğini hızla artırmasında en önemli baskılar olarak ortaya çıkmaktadır.

İlde atıksu arıtma tesisi ile hizmet veren belediye bulunmamaktadır. İldeki tüm belediyelerden atıksu arıtma tesisi iş termin planı alınmıştır. On bin üzeri nüfusu olan

belediyelerin 2014, altında olanların ise 2017 yılında atıksu arıtma tesislerini bitirmeleri gerekmektedir.

Bazı ilçelerimizde kanalizasyon hattı inşaatına devam edilmekte olup, atıksu arıtma tesisi yapılacaktır. Sahil belediyelerinde derin deniz deşarjı ile sonlandırılacaktır.

Atık

İldeki hastanelerde geçici atık deposu veya konteyner bulunmaktadır. 2011 yılından itibaren oluşan tıbbi atıklar Trabzon İlinde kurulu olan lisanslı sterilizasyon tesisine lisanslı araçlarla gönderilmektedir.

İlde oluşan tehlikeli atıklar, özel atıklar, tıbbi atıklar vb. konusunda lisans alan araç veya firma bulunmamaktadır. Oluşan tüm atıklar, lisanslı araçlarla taşınarak lisanslı bertaraf/geri kazanım tesislerine gönderilmektedir.

İl sınırları içerisinde düzenli katı atık depolama tesisi bulunmamaktadır. Evsel nitelikli katı atıklar il ve ilçe belediyelerince belirlenen alanlarda vahşi depolama yapılmaktadır. İlimizde katı atık sorununun düzenli depolama ile çözülmesi gündemdedir. İlimiz merkez ve ilçeleri ÇOKAB'a üye olmuştur. ÇOKAB'ın Erzurum İli, Oltu İlçesinde yapmayı planladığı katı atık bertaraf tesisi hizmete girdiğinde tüm katı atıklar buraya gönderilecektir. Tesisle ilgili fizibilite çalışmaları devam etmekte olup, inşaatına 2013 yılı sonunda başlanması planlanmaktadır.

İlde lisanslı Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi bulunmamakta olup, 1 tane TAT (Toplama-Ayırma Tesisi) için izin alma işlemleri devam etmektedir.

İlde kentleşme ve refah seviyesinin yükselmesi ve buna paralel tüketim alışkanlıklarından meydana gelen değişimler atık miktarının artmasına, atık kompozisyonunun da değişmesine neden olmuştur.

İlde, prosesinde tehlikeli atık üreten sanayi tesisi bulunmamaktadır. Ancak sanayi tesislerinde makine ve ekipmanların bakım ve onarımı, filtre sistemlerinin temizlenmesi ve değişimi sonucu ve devam eden/inşaatı başlayacak olan baraj, vb. faaliyetlerde tehlikeli, tehlikesiz ve inert atıklar oluşmaktadır.

İldeki katı atıkların vahşi depolanması, toprağın, yüzey ve yeraltı sularının kirlenmesine, depolama sahalarında oluşan gaz ise içindeki yüksek metan oranı nedeniyle hava kirliliğine neden olmaktadır.

Tabiat Varlıklarını Koruma

Meydancık Beldesinin Papart vadisi, Gökmar ve Mereta derelerinin doğal yapısı, kaynak bölgelerini oluşturması, çok nitelikli ormanları içeren hareketli topografyanın oluşturduğu bitki örtüsü çeşitliliği, ilginç kompozisyon ve doğal ve kültürel değerlerin yer almasının yanı sıra alanın dokusunun bozulmadığı ekolojik değerlerinin yüksek olması, bölgedeki yerleşimin ve yaşam biçiminin ekolojik değerleri bozmayacak şekilde uyumlu geliştiği ve doğal dokunun zorlanmadığı bölgenin ilginç özellik ve güzelliklere doğal ve kültürel değerler sahip olmasından ötürü I. Ve II. Derece doğal sit alanı olarak kabul edilmiştir.

Ardanuç İlçe merkezinin 7 km kuzeybatısında ve Artvin-Ardanuç karayolunun 25. km'sinde bulunan Cehennem Deresi tipik bir kanyon vadidir. Cehennem Kanyonu dünyada

T.C.
ARTVİN VALİLİĞİ
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

sayılı kanyon vadileri arasında yer alır. Cehennem Vadi ve Kanyonu I. ve III. Derece Sit, I. Derece Arkeolojik Sit alanı olarak kabul edilmiştir.

Artvin İli sınırları içinde yer alan Altıparmak (Barhal) çayı, Kaçkar dağlarının güney yamaçlarından doğar, yaklaşık 40 kilometrelik bir mesafe kat ettikten sonra Yusufeli'nin 2 km. güneyinde Çoruh nehrine karışır. Altıparmak çayı, kano ve nehir kayağı için elverişli olup yüksek dağlarla çevrili son derece güzel ve etkileyici bir vadi içinden akmaktadır. Altıparmak (Barhal) çayı vadisi sınırları içerisinde mevcut yerleşim alanları Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım alanı, bu alanların dışında Altıparmak idari sınırları içerisinde kalan diğer alan ise Nitelikli Doğal Koruma Alanı karakteristiği gösterdiğinden Nitelikli Doğal Koruma ve Sürdürülebilir Koruma Kontrollü kullanım alanı olarak kabul edilmiştir.

Yusufeli İlçesi, İşhan Köyü Güllütepe Mahallesi'nde bulunan Ceviz ağacı Korunması Gerekli Tabiat Varlığı özelliği gösterdiğinden anıt ağaç olarak kabul edilmiştir.

Çizelge – İlde Bulunan Doğal Sit, Tabiat Parkı Ve Anıt Ağaçları

	SİT ALANININ ADI	İLÇE/BELDE KÖY/MAH	TÜRÜ	KARAR TARİHİ
1	ARDANUÇ	Cehennem Vadi ve Kanyonu (Adakale Mah.)	I. ve III. Derece Doğal Sit I. Derece Arkeolojik Sit	26.06.2002 tarih ve 4493 sayılı karar
2	ŞAVŞAT	Meydancık Beldesi Papart Vadisi, Gökнар ve Mereta Derelerinin Bulunduğu Alan	I. ve III. Derece Doğal Sit	04.08.2010 tarih ve 2853 sayılı karar
3	YUSUFELİ	Altıparmak (Barhal) Çayı Vadisi	Nitelikli Doğal Koruma ve Sürdürülebilir Koruma Kontrolü	16.01.2013 tarih 127 sayılı karar
4	YUSUFELİ	İşhan Köyü Güllütepe (Avres) Mahallesi	Anıt Ağaç (Ceviz)	14.12.1999 tarih sayılı ve 3668 sayılı karar

Doğa Koruma ve Biyoçeşitlilik

2012 yılı sonu itibariyle ilimiz sınırları içerisinde 2873 sayılı kanuna tabi üç adet milli park (Hatila Vadisi MP, Karagöl-Sahara MP ve Kaçkar Dağları MP'nın bir bölümü), bir adet tabiat parkı (Borçka Karagöl TP), üç adet tabiatı koruma alanı (Hopa Çamburnu TKA, Borçka Camili Gorgit TKA ve Camili Efeler TKA) ve 4915 sayılı kanuna tabi bir adet yaban hayatı geliştirme sahası (Çoruh Vadisi YHGS) bulunmaktadır. İlimizde toplam 51.681,5 ha korunan alan bulunmaktadır. Ayrıca ilimiz Murgul ilçesinde Kamilet Doğu Kayını ve Merkez Taşlıca mevkiinde Melodere Doğu Ladini olmak üzere 2002 yılında tescil edilmiş iki adet tabiat anıtı bulunmaktadır.

Artvin ormanları; ladin, göknar, sarıçam, kayın, meşe, gürgen, kızılâğaç, ıhlamur, kestane, akçaağaç, dişbudak, kayacık, fıstıkçanı, karaağaç, huş, ardıç, şimşir, sandal, adi porsuk ve orman gülü gibi türlerle kaplıdır.

Camili havzası, WWF tarafından Avrupa'da acil korunması gereken 100 ormandan biri ilan edilen Karçal Dağları'nın büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Artvin Camili bölgesi, 2005 yılında Türkiye'nin ilk Biyosfer Rezervi olarak, 102 ülkeden 482 adet alanı kapsayan

T.C.
ARTVİN VALİLİĞİ
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

UNESCO'nun İnsan ve Biyosfer (MAB) Ağı'na katılmıştır. Camili havzası dünyadaki üç önemli arı ırkı olan Kafkas Arı Irkı'nın saflığının bozulmadan kaldığı tek yerdir. Bu nedenle gen koruma alanı kapsamına alınmıştır.

İlimiz sınırları içerisinde yer alan korunan alanlarımızı tehdit eden faktörler arasında kirlenme, habitat tahribatı, su rejimine müdahaleler, su seviyesinin değişimi ve yasa dışı avcılık yer almaktadır. Yusufeli Çoruh Vadisi YHGS ve Hatıla Vadisi MP üzerindeki baskı unsurlarından biri yasa dışı avcılıktır. Bu nedenle bu alanlarda av koruma ve kontrol faaliyetlerine önem verilmektedir.

Karagöl-Sahara MP, Karagöl Bölümü ve Borçka Karagöl TP, heyelanla oluşmuş göl olmalarından dolayı göllerin çevresinde toprak kaymaları meydana gelmektedir. Borçka Karagöl TP, akarsularla taşınmakta olan alüvyonlarla dolma tehlikesi altındadır. Gölün dolma tehlikesini önlemek amacıyla DSİ ile ortak proje yapılmıştır.

Arazi Kullanımı

Arazi kullanım değişikliği en fazla orman ve yarı doğal alanlarında azalma, su kütlelerinde artış olarak tespit edilmiştir. Yapay bölgelerde artış gözlemlenirken; tarımsal alanlar azalmıştır. Yapay bölgelerdeki artışın nedenlerinden biri endüstriyel ve ticari birimlerdeki gelişmelerdir. Ayrıca kentte yeni maden sahaları da hizmete açılmıştır. Bunlara bağlı olarak orman ve yarı doğal alanlardaki azalma tespit edilmiş, yeni göl ve göletlerin oluşması ile su yapılarında (özellikle barajlar) artışlar meydana gelmiştir.

Tarım alanları ile ilgili önemli sorunların başında I., II. ve III. Sınıf alanlarının tarım dışı amaçla kullanımı gelmektedir. İlimizin kıyı kesimleri giderek artan bir hızla kentleşmektedir.

Yağışın azlığı, kırık arazi yapısı ve iklimin olumsuz etkileri nedeniyle ilimizde şiddetli şekilde yüzeysel ve çizgi erozyonu mevcuttur. Yanlış arazi kullanımı ve yapılan yol çalışmaları bölgemizdeki erozyonu tetiklemektedir. İlimiz tarım arazileri yönünden verimli topraklara sahiptir.

Tarım topraklarının amaç dışı kullanımının engellenmesi ve yanlış tarımsal uygulamalar sonucu tarım topraklarının tahribatının önlenmesi konusunda özellikle ağaçlandırma faaliyetleri olmak üzere çeşitli çalışmalar yürütülmektedir.

Çizelge- İlin Arazi Kullanım Durumu

Arazi Kullanım Türü	Alan (ha)	%
Tarım Arazileri	64.200	
Su Kütlesi	*	
Orman	399.271	
Sulak Alan	*	
Çayır ve Mera	100.533	
Yerleşim Yerleri, Yapay Bölgeler	*	

*Kurumlardan görüş yazıları gelmemiştir.